

J A A R V E R S L A G

it Eibertshiem

EERNEWOUDE • EARNEWÂLD

NEDERLAND
OOIEVAARSLAND

1991

ZEER GEACHTE LEZERS,

Hierbij doen wij u toekomen ons jaarverslag betreffende 1999 en wij hopen u, door middel van dit verslag, een beeld te schetsen over het wel en wee van de ooievaars in Earnewald en natuurlijk over de ontwikkelingen in Nederland. Mocht u naar aanleiding van dit verslag nog vragen en/of opmerkingen hebben dan horen wij dat graag. Verder zal het u allicht opvallen dat de verschijning er dit jaar nadrukkelijk anders uitziet dan vorige jaren. U vind het jaarverslag nu als een soort bijlage en/of inlegvel in een bijzondere brochure. Een jaarverslag is doorgaans geen kost die iedereen even interessant vindt en menig verslag beland na een korte blik op de stapel nieuw papier.

We zeggen vaak oud papier maar veel papier op die stapel heeft nog geen tijd gehad om oud te worden! Is dat erg? Het antwoord daarop is nee, want dat is nu eenmaal de realiteit en die zien wij ook graag onder ogen. En omdat te onderstrepen hebben wij het jaarverslag als bijlage verstoppt in onze brochure over de ooievaar.

Wie de bijlage verwijderd, houd een informatieve brochure over en wij hopen dat die de weg naar het nieuwe of oude papier bespaard blijft. De reden om deze keer het verslag op deze wijze te presenteren is gelegen in het feit dat It Eibertshiem dit jaar op 8 mei haar 20-jarig bestaan vierde. Hoogste tijd om onze donateurs (en andere geïnteresseerden) eens te verrassen. Maar vooral tijd om eens allerlei gegevens over de ooievaar op een rij te zetten. We hebben de afgelopen 20 jaar zeer veel vragen moeten beantwoorden met betrekking tot de ooievaars.

Tijdens excursies, lezingen maar ook telefonisch worden vele vragen gesteld en we hopen dan ook dat deze brochure in die leemte kan voorzien!

Dan nog even terug naar 8 mei want U denkt misschien al van: Niets van gehoord dat er op 8 mei iets bijzonders was! Dat klopt en op het moment dat dit verslag bij u in de bus valt is het al 8 mei geweest. Toch hebt u niets gemist, want in het laatste weekend van mei wordt ons jubileum gevierd. U leest er straks meer over.

KANTTEKENING

Het milieu in Nederland vult hele krantenkolommen. Elke week is er wel ergens een schandaal, loopt er ergens een rechtszaak, is er politiek gekrakeel op landelijk, provinciaal of gemeentelijk niveau. Een aantal zaken komen in de diverse jaarverslagen steeds terug, soms (helaas) zonder dat er grote vorderingen zijn gemaakt. Dit verslag vormt hierop geen uitzondering. Toch wordt ons enthousiasme voor ons werk met de ooievaars er niet minder door. Want hoewel we in een jaar dan wel geen grote vorderingen maken, in 20 jaar maken we ze zeker wel. Dat zorgt ervoor dat wij met enthousiasme over de ooievaars kunnen schrijven. En met dezelfde gedrevenheid doen we onderzoek in het veld, steken we de handen uit de mouwen tijdens onderhoudswerkzaamheden, of staan we ons letterlijk in het zweet te werken tijdens het plaatsen van een ooievaarsnest. Maar ook een stevig gesprek om een poging te wagen om te komen tot concrete maatregelen ter verbetering van het leefgebied van de ooievaars gaan we niet uit de weg. Eigenlijk zijn we als stichting It Eibertshiem een veelzijdig team. En zijn we daar trots op? Ik geloof het niet, tenminste we hebben het niet als zodanig ervaren. Waar we wel trots op zijn is dat de ooievaar weer toekomstperspectief heeft in ons land. Dit dankzij de inzet van vele organisaties en vrijwilligers die zich de afgelopen 20 jaar hebben ingezet voor de ooievaars rond It Eibertshiem. En natuurlijk landelijk geldt precies hetzelfde. Maar dan voor een periode van al 30 jaar. Want in oktober van het afgelopen jaar werd er landelijk al een jubileum gevierd.

Een felicitatie aan al die natuurbeschermers is dus zeker op zijn plaats.

Het loopt al weer tegen de zomer en de tijd breekt aan om naar de onderbreking van het werk toe te leven. In Nederland is van alles te beleven en er valt gelukkig veel te zien. Voordat u op vakantie gaat kunt u eerst nog lezen over de ooievaars. En mooie plaatjes bekijken. Maar hoe veelzijdig die ooievaar echt is dat kunt u maar op één manier ontdekken!

U moet ze zelf zien!

Kom gerust langs!

RESULTATEN IT EIBERTSHIEM

IN 1999

In 1999 werden er door 6 paren 27 eieren gelegd. Er werden 17 jongen geboren en er zijn uiteindelijk 11 ooievaars uitgevlogen. Daarmee scoorden we weer volgens het gemiddelde patroon van de afgelopen jaren.

We zetten de laatste jaren voor U in schema.

1988= 0	1989= 4	1990=10
1991=14	1992= 8	1993=20
1994= 8	1995= 8	1996= 2
1997= 9	1998= 9	1999=11

De ooievaars blijven ook in de zeer directe omgeving van It Eibertshiem. We hadden

natuurlijk graag gezien dat er in de regio zich paren zouden gaan vestigen, maar vooralsnog blijft dit uit. Blijkbaar hebben andere plaatsen toch meer aantrekkingskracht op de ooievaars dan bijvoorbeeld Garijp en Oudega. Wat natuurlijk niet wil zeggen dat wij niet bijzonder gelukkig zijn met de vestiging van ooievaars waar dan ook in Friesland.

De 2 paren in Beetsterzwaag zorgden beiden voor elk 2 jongen en dat is een uitstekende ontwikkeling. En misschien wordt Beetsterzwaag voor de ooievaars wel een trend want op dit moment (april 2000) zitten er 3 paartjes.

Landelijke resultaten

De resultaten in den lande stemden ook in 1999 weer tot tevredenheid. Van de 392 broedparen waren er 380 paar vrijliggend. In alle buitenstations zitten dus nog maar 12 paren in de kooi. Van die 380 paren zitten er 276 paar bij de buitenstations of in de zeer directe omgeving. We blijven erg verheugd over de toename van het aantal paren cq. nesten welke op meer dan 5 kilometer van een buitenstation verwijderd zijn. In 1999 was dat aantal reeds de 100 gepasseerd!

Nog enige cijfers. In 1999 werden er een kleine 1100 eieren gelegd, waarvan er ruim 800 uit kwamen. En zo kwamen er in 1999 ruim 630 ooievaars bij. Van die 630 vogels werden er ruim 500 van een ring voorzien. Al met al zijn we door het massaal ringen van de ooievaars dus nog steeds heel goed in staat om onze Nederlandse vogels te volgen.

DERTIGJARIGE JUBILEUM OOIEVAARSPROJECT

OOIEVAARSWEG

Ruim 30 jaar geleden diende zich het probleem aan dat de ooievaars weg waren. En als er één vereniging was die zich het lot van de ooievaars moest aantrekken was het wel de Vogelbescherming. Mede onder aanvoering van wijlen C.J.A. Wijnaendst werden dan ook plannen gemaakt naar Zwitsers voorbeeld om te komen tot een soortenbeschermingsplan voor de ooievaar. De naam soortenbeschermingsplan bestond toen nog niet, vandaar dat werd gekozen voor het ooievaarsproject. Het had heel wat voeten in aarde, vooral in de kring van Vogelbescherming waren er de nodige criticasters die zoiets niet nodig vonden, sterker nog, er volstrekt op tegen waren. Wijnaendts echter wist van geen wijken en uiteindelijk hechtte in 1969 de Algemene ledenvergadering haar goedkeuring aan een voorstel van het bestuur om in navolging van Zwitserland te trachten door het fokken van ooievaars een verdere teruggang van het aantal in Nederland broedende ooievaars te voorkomen.

Het gevolg hiervan was dat er in 1970 een terrein van 4,5 ha, gelegen in de gemeente Groot-Ammers, werd aangekocht met 50% subsidie van het toenmalige CRM voor vestiging van het ooievaarsdorp Het LIESVELD. Met hulp van de Cultuur Technische Dienst, Staatsbosbeheer, de Natuur en Vogelwacht Alblasserwaard en vele sympathisanten werd het terrein geschikt gemaakt voor het gestelde doel. Een ooievaars-enthousiast schonk 18 ooievaars en dat werden de eerste bewoners. Het is 24 juni 1971 wanneer het Liesveld voor het publiek wordt geopend door de Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland. In het openingsjaar wordt het Liesveld ook bezocht door Prinses Beatrix en Prins Claus.

In 1972 is er het eerste broedresultaat. Het door het Zwitserse Storchensiedlungsversuch te Altreu geschonken broedpaar brengt 2 jongen groot. Het jaar daarop zitten er 4 paren in de broedkooien, maar geen ervan brengt jongen groot. In 1974 wordt het eerste broedpaar in vrijheid gesteld, echter ook zonder resultaat. In 1975 krijgen weer 3 paren de vrijheid. In totaal worden er dat jaar 14 jongen groot en komt het totaal aan ooievaars op 59 vogels. De volgende jaren komen er gemiddeld 15 ooievaars bij. Het Liesveld, met daaraan gekoppeld uiteraard het beheerdersechtpaar Aad en Ria Smits, stond in de eerste 10 jaar in het teken van het fokken van ooievaars. Niet te veel eieren in een nest, dan maar wat in de broedmachine, en vooral ook niet te veel jongen in een nest.

Altreu 1988.
(Dhr. Max Bloesch[†], initiatiefnemer van het Zwitserse ooievaarsproject en H. Folkertsma)

Twee jongen per nest was meer dan voldoende dus de rest moest vooral met menselijke hulp worden groot gebracht. Hulp van Ria Smits dus die heel wat jonge ooievaars van voedsel heeft voorzien. De jonge ooievaars werden gekortwiek en per jaargang zaten er veel gefokte ooievaars in grote kooien. Als bezoeker van Het Liesveld kwam je dan de bordjes tegen met: Jonge ooievaars van 1977, jonge ooievaars van 1978 etc.etc.

Toen na een tiental jaren er voldoende ooievaars waren werd begonnen met de tweede stap van het ooievaarsproject, namelijk het oprichten van ooievaarsbuitenstations. Dit waren de dependances, Liesvelds in het klein.

Wijnaendts schrijft in 1979 dat hiermee de fase werd ingeluid van het in vrijheid stellen van paren waarvan de jongen niet meer voor verdere kweekdoeleinden uit de nesten worden genomen zoals dat in het Ooievaarsdorp het geval is.

In de plannen destijds gemaakt, werd uitgegaan van 25 buitenstations. Cees Vos had de primeur want in Herwijnen verscheen precies 10 jaar na de opening van het Liesveld in 1979 het eerste ooievaarsbuitenstation. Elk buitenstation ging van start met 10 jonge ooievaars welke gekortwiek waren en met 2 paartjes ooievaars of vermoedelijke paartjes. Deze 2 paren kwamen ook in de kooi en na een verblijf aldaar werden ze het volgend voorjaar los gelaten in de hoop dat zij zich in de directe omgeving zouden nestelen.

Bij deze missie werd nog weer eens extra duidelijk gemaakt dat het niet eenvoudig was om ooievaars te behouden. Ooievaars zijn immers trekvogels, zoals zo veel vogels, en dat maakt het allemaal erg complex. We hebben dan ook bijna letterlijk aan de ooievaars zitten "trekken" om tot succes te komen en dat viel lang niet altijd mee. Dat "trekken" aan de ooievaars gebeurde vanaf 1979 niet alleen in Het Liesveld maar vooral in de buitenstations waarvan er uiteindelijk geen 25 zijn gekomen maar 12 en op dit moment zijn er nog 11 in functie. Ik zet ze even voor U op een rij. In 1979 de eerste in Herwijnen en dan volgt: Earnewoude, Zegveld, De Wijk, Gorssel, Haastrecht, Leek, Spanga, Ommeren, Alphen aan de Rijn, Akmarijp en Rossum.

Het Liesveld bestaat nu bijna 30 jaar en het eerste buitenstation bestaat nu dus 20 jaar. In die periode is er in heel het land veel inzet getoond voor de ooievaars en er is in publicitair opzicht ook heel veel aandacht aan de ooievaars geschonken. Ik zal een aantal voorbeelden benoemen van al dat werk voor de ooievaars.

Om meer aan PR te kunnen doen wordt dankzij een bijdrage uit de actie "Geef om de Natuur" in 1983 het bezoekerscentrum bij het Liesveld geopend. Ook is er uiteraard veel publiciteit bij de opening van alle buitenstations. De grootste aandachtstrekker dateert denk ik van december 1991 toen een 80 ooievaars werden gestolen uit het Liesveld en gelukkig werden deze vogels later teruggevonden, slik, in Friesland. In elk jaarnummer werd hieraan uitge-

breid aandacht besteed. Binnen de ooievaarswereld maakten we als grapje dat we zelfs Nico de Haan lange tijd als verdachte hebben gezien dit vanwege alle publiciteit voor Vogelbescherming. Wat in de afgelopen jaren ook van groot belang is geweest is het vastleggen van alle gegevens rond de projectooievaars. Eerst Wijnaendts, toen Dick Hak en nu al bijna 10 jaar door Wim en Annemieke. Voeg daarbij de bijdrage van Dick Jonkers over alle verdere landelijke informatie en dan levert dat een schat aan gegevens op. Momenteel wordt er druk aan gewerkt om al die gegevens zo te bundelen en te automatiseren zodat die gegevens ook beter bruikbaar zijn. Want het zal u ook duidelijk zijn dat, wanneer er per jaar ruim 400 jongen bijkomen, je al die gegevens onmogelijk handmatig kan verwerken. In die zin moeten we dan ook constateren dat we in het automatiseringstijdperk toch wel erg achter lopen. Gelukkig wordt daar nu volop aan gewerkt.

In de afgelopen jaren is er veel onderzoek verricht naar de ooievaars en hun gedrag. Dat leverde uiteraard de nodige antwoorden op, maar tevens is het ook aanleiding tot nieuwe vragen, en wat onderzoek betreft zijn we er nog lang niet.

Volstrekt duidelijk is wel dat we in de toekomstvisie onze pijlen moeten richten op het leefgebied van de ooievaar om zodoende het uitvliegsucces te verhogen. In die zin is de ontwikkeling rond Het Liesveld betreffende de samenwerking aan een groene toekomst middels Den Hanekeer een goed initiatief.

Het plan Ooievaar en het project "Ooievaar de boom in" verdient dan ook navolging. Gelukkig zijn er in het rivierengebied nog voldoende plannen voor natuurontwikkeling. Vogelbescherming zal zich hier dan ook sterk voor moeten maken. Veel maatregelen ter verbetering van de leefgebieden zullen vooral dicht bij bestaande broedplaatsen en buitenstations moeten plaats vinden. De bijdrage van de buitenstations zou zich dan ook kunnen verleggen naar een sterkere stimulans om te komen tot agrarisch natuurbeheer. Hierdoor kunnen de genomen maatregelen direct getoetst worden door de aldaar verblijvende ooievaars en kunnen plannen, zondig, redelijk snel worden bijgesteld.

Ook na 30 jaar werk voor de ooievaars blijft er voor de komende decennia voldoende werk over want, laten we wel zijn, het verbeteren van het ooievaarsbiotoop is zowaar geen sinecure. Vogelbescherming zal in samenwerking met de vele vrijwilligers alles op alles moeten zetten om hierin te slagen. Aan motivatie zal het echter niet ontbreken. En de successen van vandaag de dag met bv. in 1999 meer dan 1100 eieren en ruim 600 jonge ooievaars zal de motivatie verder versterken. Het is dan ook jammer dat onze grote stimulator, wijlen Dhr. Wijnaendts, dit niet meer mee kan maken, maar wel zijn we hem nog steeds erkentelijk voor zijn inzet voor de ooievaars.

In 1976 schrijft de toenmalig voorzitter van Vogelbescherming Dhr. van der Ven, : Vogels zoals Lepelaar, Kerkuil en Ooievaar zijn dieren waar onze vereniging zich dagelijks voor inzet. Niet alleen om er blij naar te kunnen kijken, maar vooral om het behoud ervan te bevechten. In het jaarverslag van 1998 schrijft Eric Wanders, de huidige directeur van Vogelbescherming: Vogelbescherming stelt haar prioriteiten aan de hand van de Rode lijst van de 57 bedreigde en karakteristieke vogelsoorten. En met succes, zoals lepelaar, ooievaar en kerkuil laten zien.

We zijn dan ruim 23 jaar verder, hoe is het mogelijk en wat is het fantastisch dat het gelukt is!

We doen dus elke dag een stapje. Elke dag komen we een klein beetje verder met beschermen, het vergroten van draagvlak en het creëren van gunstige voorwaarden voor vogels en natuur.

Vogels en voor ons, de ooievaar in het bijzonder zijn boeiend en de moeite van het beschermen waard.

Gisteren, vandaag, maar ook vooral morgen. De ooievaar blijft alleen daarom al een bijzondere en imponerende vogel, die met zijn karakteristieke eigenschappen ons blijft boeien. Het blijft een vogel met een grote PR waarde en ook daar kunnen we gebruik van blijven maken. In het verleden zagen we in oude geschriften, in de bijbel, in de tientallen ooievaarsboeken en in de media de ooievaar steeds weer opdruken. En zo zou ik nog wel even door kunnen gaan maar u ziet dat we met de ooievaars toch heel ver gekomen zijn en ik weet zeker dat we hieruit voldoende inspiratie kunnen putten om ook de komende jaren te blijven werken aan de verdere successtory van de ooievaar in breed verband.

TOT BESLUIT

We willen beginnen met het nog even in herinnering roepen van ons jubileum. Alle donateurs hebben ondertussen een uitnodiging ontvangen, maar het kan u ontgaan zijn. Let wel:

**Zondag 28 Mei
bent u van harte welkom
vanaf 09.00 uur.**

Op deze dag kunt u deelnemen aan meerdere vaartochten en wandelexcursies vanuit Earnewald. Natuurlijk is er uitgebreid tijd om bij de ooievaars te kijken, en ook de expositieruimte van It Fryske Gea is open. Daarnaast kunt u deelnemen aan een schitterende fietstocht over 2 afstanden. (afstanden plus minus 30 en 50 kilometer) Voor deelname aan de fietstochten kunt u zelfs op 2 plaatsen starten nl. in Earnewald en in Terwispel! De lange afstand gaat voor alle deelnemers langs dezelfde route en de korte is meer in de directe omgeving van Earnewald en Terwispel. Wij hopen op heeel veel deelnemers!

We vinden het ook bijzonder plezierig dat we in goed overleg met de Vereniging voor Natuurbescherming te Gorredijk, deze tochten organiseren. Het is namelijk voor deze vereniging al de vijftiende keer dat zij een fietstocht voor It Eibertshiem organiseren. Dit wordt de laatste toch voor It Eibertshiem en vandaar dan ook is er gekozen voor één (lange) route langs It Eibertshiem.

Wij hopen dus om meerdere redenen op mooi weer op 28 mei. Ook vanaf deze plaats willen wij het bestuur van de Vereniging voor Natuurbescherming te Gorredijk bij dezen alvast bijzonder dank zeggen voor hun jarenlange inzet! Dat geldt uiteraard ook voor de fietscommissie van de vereniging en voor alle vaak trouwe fietsers. Nogmaals hartelijk dank en we hopen u allen in Earnewâld te treffen.

De start voor de fietstocht is dus in Earnewâld bij It Eibertshiem en in Terwispel bij loonbedrijf Jonker. U kunt starten vanaf 09.00 uur tot 14.00 uur.

Tot slot nog een oproep aan een aantal donateurs. Er zijn nog een aantal donateurs welke jaarlijks F5,- betalen (vanaf de oprichting) en ook F7,50 komt nog voor. Voor dat eerste bedrag kunnen we nog precies het jaarverslag bij u in de bus laten bezorgen. Kortom we doen een dringend beroep op u om de minimale contributie op F10,- te zetten. Vanaf de invoering euro zullen we dat bedrag ook op de acceptgiro vermelden.

En dan de allerlaatste opmerking: wie op 28 mei niet in de gelegenheid is om een bezoekje aan It Eibertshiem te brengen is natuurlijk later ook nog van harte welkom. Uitgezonderd de maandagmiddag, is in de zomermaanden de expo-ruimte altijd geopend van 13.30 uur tot 17.00 uur en door middel van onze live verbinding met een ooievaarsnest zit u altijd op de eerste rang, ook binnen!

April 2000. Stichting It Eibertshiem.

H.Folkertsma,(voorzitter)
Hegedyk 1,
8642 WH Lutkewierum.
Tel: 0515-521559.